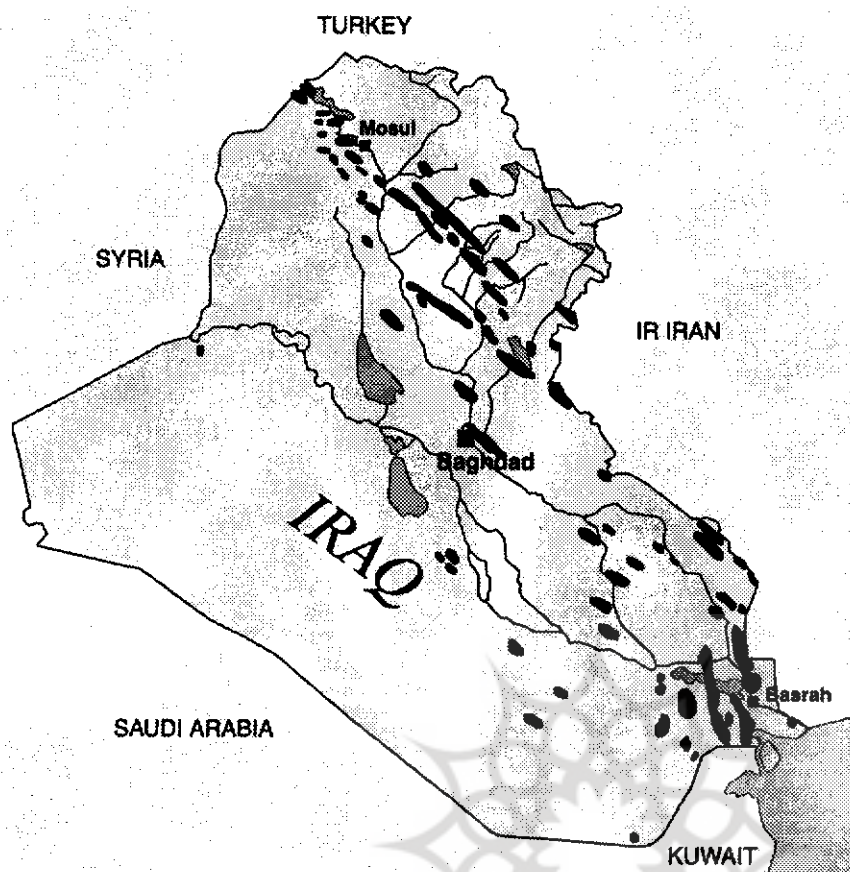

صنعت نفت عراق گذشته، حال و چشم انداز آینده

به نقل از بولتن تحولات بازار نفت شماره ۲۹، مؤسسه مطالعات بین‌المللی انرژی

نفت و گاز هزاران سال پیش در عراق کشف شد، به طوری که می‌توان گفت این ماده طبیعی بخشی از تاریخ عراق است. پیشینیان در زمره اولین کسانی بودند که به خصوصیات نفت خام پی بردند و از آن برای روشنایی عبادتگاهها استفاده می‌کردند. قیر در ساختمانهای شهرهای قدیمی مانند اور و بابل، و همچنین در عایق‌بندی و روکش کردن قایقها به‌کار می‌رفت.

امتیازهای نفتی

صنعت مدرن نفت در عراق از سالهای آغازین قرن بیستم با اعطای امتیازات نفتی شروع شد. شرکت‌های خارجی (شرکت نفت عراق و ملحقاتش) در سال ۱۹۲۵، امتیاز کنترل کلیه اراضی عراق را برای یک برهه ۷۵ ساله به دست آوردند.

در طی دهه، ۱۹۲۰ چندین میدان نفتی کشف شد که مهمترین آنها، میدان فوق‌العاده عظیم کرکوک^(۱) در سال ۱۹۲۷ بود. سایر اکتشافات مانند جمبور^(۲) و بی‌حسن^(۳) در شمال و زبیر و رومیله در جنوب، در طی دهه‌های ۱۹۴۰ و ۱۹۵۰ صورت گرفت که در نتیجه، صادرات نفت این کشور آغاز گردید.

امتیازات اعطا شده عمدتاً یک طرفه و به سود شرکت‌های خارجی بود. از این‌رو، چندین مناقشه حل نشده به تصویب قانون شماره ۸۰ در

سال ۱۹۶۱ منتهی شد. طبق این قانون، فعالیتهای شرکت‌های خارجی محدود به تولید در میدانهای توسعه یافته شد و سرانجام دولت عراق کنترل مجدد قریب به ۹۹/۵ درصد از مناطق واگذار شده را به دست آورد. با این همه، شرکت‌های خارجی تصمیم گرفتند تا قیمت‌ها را کاهش دهند و توسعه میدان‌ها و افزایش تولید را متوقف کنند. متعاقباً، شرکت نفت عراق (IPC) و شرکت‌های وابسته به آن در دوره ۷۵-۱۹۷۲ ملی شدند.

وضعیت پس از ملی شدن

شرکت ملی نفت عراق (INOC) که در سال ۱۹۶۴ تشکیل شد، پس از انقلاب ژوئیه ۱۹۶۸ فعال گردید. این شرکت ابتدا توسعه میدان رومیله شمالی^(۴) را آغاز کرد و قراردادهای ارائه خدمات را با شرکت‌های الف فرانسه، براس پترو^(۵) برزیل و شرکت نفت و گاز طبیعی (ONGC)^(۶)،

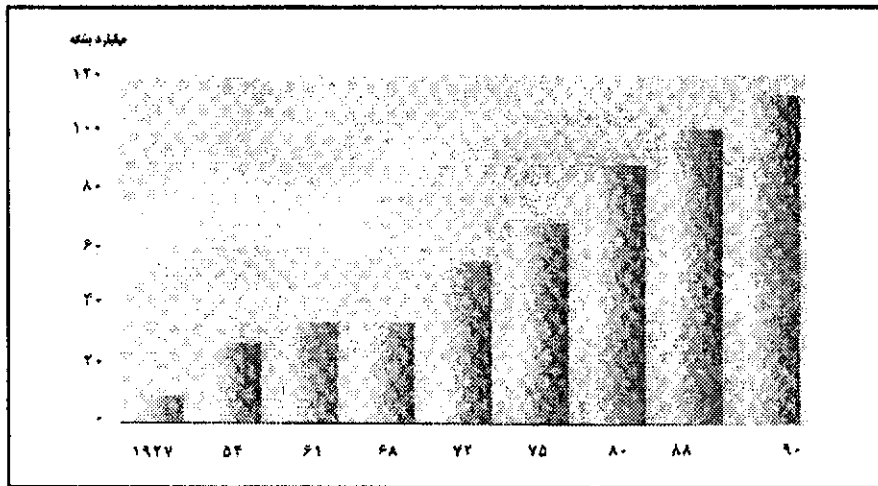
هند در دهه ۱۹۷۰ منعقد نمود.

INOC که تنها شرکت بعد از ملی شدن به شمار می‌رفت، برنامه‌های گسترده اکتشاف و توسعه میدانهای نفتی را در نیمه اول دهه ۱۹۷۰ آغاز نمود. به اجرا درآمدن این طرح، موجب اکتشافات عمده نفتی و توسعه و ارتقای صنعت نفت عراق در کلیه زمینه‌ها شد.

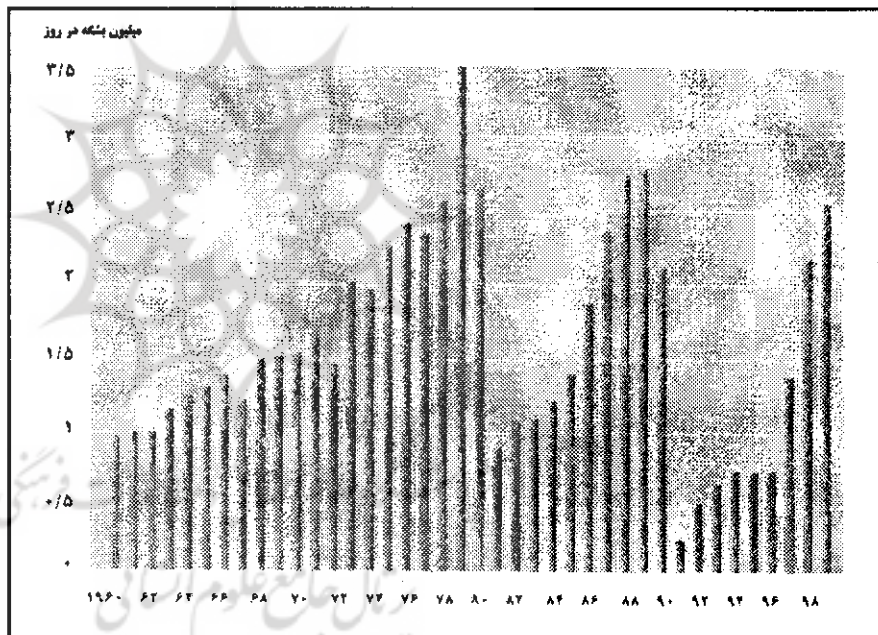
ذخایر نفت از سطح ۳۴ میلیارد بشکه در سال ۱۹۶۸، به ۱۱۲ میلیارد بشکه در سال ۱۹۹۰ رسید (نمودار ۱). ظرفیت تولید نفت که در طی تسلط شرکت‌های نفتی ۱/۴ میلیون بشکه در روز بود، در سال ۱۹۷۹ با تولید ثابت حدود ۳/۵ میلیون بشکه در روز، به نقطه اوج خود، یعنی به بیش از ۳/۸ میلیون بشکه در روز رسید (نمودار ۲). شکل بالا میدانهای نفتی عراق را نشان می‌دهد.

خروجی‌های صادرات در خلیج فارس با احداث پایانه البکر گسترش یافت و خطوط لوله

نمودار ۱
توسعه ذخایر نفت عراق (۱۹۹۰-۱۹۲۷)

نمودار ۲
تولید نفت خام در عراق (۱۹۶۰-۱۹۹۸)

۲۵ هزار بشکه در روز آغاز به کار کرد که در سال ۱۹۷۵ این رقم به ۹۵ هزار بشکه در روز ارتقا یافت.

ظرفیت پالایش در دهه ۱۹۸۰ پس از احداث پالایشگاه‌های بصره و صلاح‌الدین^(۱۰) به ۷۰۰ هزار بشکه در روز رسید.

دوران بازسازی پس از جنگ

صنعت نفت عراق در طی جنگ سال ۱۹۹۱ آسیب جدی دید. در نتیجه حملات صورت گرفته، ویرانی‌های گسترده‌ای در تأسیسات تولید نفت، صادرات، حمل و نقل و تجهیزات فرآوری، جداسازی، متراکم‌کننده و تزریق گاز و همچنین واحدهای پالایشی، ذخیره‌سازی و تأسیسات توزیع فرآورده‌های نفتی به وجود آمد.

علی‌رغم گستردگی و شدت ویرانی‌ها و تأثیرات شدید تحریم اقتصادی متعاقب آن، عملیات بازسازی با جدیت و به طور گسترده توسط پرسنل صنعت نفت عراق به انجام رسید. طی این بازسازی، ظرفیت تولید نفت خام به تدریج افزایش یافت، به طوری که هم‌اکنون این ظرفیت حدود ۳/۱ میلیون بشکه در روز و ظرفیت پالایشی به میزان پیش از جنگ مذکور رسیده است.

با این همه، به منظور حفظ یک صنعت نفت یکپارچه و همچنین تحقق توسعه مورد نیاز از لحاظ زیست محیطی و امنیت عرضه، آنچه که مورد نیاز است جریان منظم تأمین تجهیزات، لوازم یدکی و نظایر آن در یک روند طبیعی پیوسته است.

سازمان‌دهی صنعت نفت عراق

وزارت نفت عراق در سال ۱۹۵۹ تأسیس شد. نقش، مسئولیتها و فعالیتهای آن پس از ملی شدن IPC در سال ۱۹۷۲ گسترش بسیاری یافت. در نتیجه توسعه وسیع صنعت نفت عراق که از نیمه اول دهه ۱۹۷۰ آغاز شده بود، این وزارتخانه پس از تصویب قانون شماره ۱۰۱، مجدداً سازمان‌دهی شد.

INOC، که وزیر نفت عراق رئیس هیئت مدیره آن بود، مسئولیت کلیه فعالیتهای بالادستی را برعهده گرفت. پالایش، تولید و توزیع و پروژه‌های نفتی در اختیار سه سازمان دولتی قرار داشت. برنامه‌ریزی، تحقیقات، سرمایه‌گذارها و روابط خارجی تحت نظارت هیئت مدیره ویژه وزارتخانه انجام می‌گرفت.

در سال ۱۹۸۷، مجدداً تجدید سازماندهی

نیروگاههای تولید برق و کارخانه‌های صنعتی بود و ظرفیت آن‌ها به بیش از ۲۰ میلیارد مترمکعب در سال رسید که سهم ظرفیت تولید خشک در آن‌ها، حدود ۱۶ میلیارد مترمکعب در سال است. تأسیسات احداث شده نیز عبارت بودند از یک مخزن سردکننده LPG و یک پایانه صادراتی در خورالزبیر^(۷) که در جنوب بصره قرار دارد.

تاریخ صنعت پالایش به اواخر سال ۱۹۲۰ بازمی‌گردد، یعنی زمانی که پالایشگاه الوند^(۸) با ظرفیت ۱۰ هزار بشکه در روز مورد بهره‌برداری قرار گرفت. احداث پالایشگاه دورا^(۹) در بغداد، در سال ۱۹۵۵ سرآغاز واقعی صنعت پالایش در عراق را رقم زد. این پالایشگاه در ابتدا با ظرفیت

صادراتی دیگری نیز ایجاد گردید که از آن جمله می‌توان به خط لوله عراق-ترکیه که از کرکوک تا سیهان در دریای مدیترانه کشیده شده و خط لوله عراق-عربستان سعودی، در دریای سرخ اشاره کرد. هر یک از خطوط لوله یاد شده، از ظرفیت صادرات ۱/۶ میلیون بشکه در روز برخوردار بود.

صنعت گاز، که عملاً در دوران تسلط شرکت‌های نفتی خارجی وجود نداشت، شاهد توسعه عمده‌ای در اواخر دهه ۱۹۷۰ و اوایل دهه ۱۹۸۰ بود. واحدهای فرآوری گاز در شمال و جنوب کشور مستقر شدند که دارای شبکه جمع‌آوری و توزیع برای عرضه گاز به

یکی از بزرگترین
دستاوردهای
صنعت نفت عراق
در سالهای اخیر،
بازسازی مجدد
تأسیسات
تخریب شده
و واحدهایی بود که
به کرات هدف
موشکها و بمبها
قرار گرفته بودند

می‌شوند. این شرکت‌ها بازارهای داخلی را از لحاظ فرآورده‌های نفتی، روغن موتور و مشتقات نفتی تأمین می‌نمایند.

– انتقال و توزیع فرآورده‌های نفت و گاز توسط دو شرکت دولتی اداره می‌شود: شرکت خطوط لوله نفت، مسئولیت ذخیره‌سازی و حمل و نقل فرآورده‌های نفتی و فروش گاز را برعهده دارد و شرکت توزیع فرآورده‌های نفتی، فعالیتهای بخش را به انجام می‌رساند. دفتر مرکزی هر دو شرکت در بغداد قرار دارد و فعالیتهای آنها کل کشور را پوشش می‌دهد.

– صنعت گاز توسط سه شرکت دولتی وزارت نفت اداره می‌شود. شرکت گاز شمال که دفتر مرکزی آن در کرکوک واقع است، مسئولیت مجموعه گاز شمال را برعهده دارد، شرکت گاز جنوب، پروژه‌های گاز جنوب و کارخانه‌های مرتبط را در نزدیکی بصره، جایی که دفتر مرکزی آن قرار دارد اداره می‌کند و شرکت پارسازی گاز که دفتر مرکزی آن در تاجی حدود ۳۰ کیلومتری بغداد واقع است، مسئول واحدهای پارسازی است.

– خدمات مهندسی توسط شرکت دولتی پروژه‌های نفتی (SCOP) اداره می‌شود که دفتر مرکزی آن در بغداد قرار دارد و خدمات مهندسی، طراحی و ساخت و مدیریت پروژه را به انجام می‌رساند.

– بازاریابی برعهده شرکت دولتی بازاریابی نفت (SOMO) است. این شرکت حدود ۳۰ سال قبل با هدف بازاریابی

عملیات خط لوله نفت خام عراق-ترکیه را برعهده دارد. این شرکت دارای ذخایر اثبات شده‌ای است که میزان آن بیش از ۳۵ میلیارد بشکه برآورد می‌شود و ظرفیت تولید کنونی آن حدود ۱/۲ میلیون بشکه در روز است.

– شرکت نفت جنوب (SOC): دفتر مرکزی این شرکت در شهر بصره، واقع در جنوب عراق است. مسئولیتهای فعالیتهای این شرکت در جنوب عراق مشابه شرکت نفت شمال است که علاوه بر آن، عملیات پایانه‌های بارگیری در خلیج فارس را نیز برعهده دارد. این شرکت دارای ذخایر اثبات شده‌ای به میزان ۷۷ میلیارد بشکه است و ظرفیت تولید نفت آن در حال حاضر نزدیک به ۲ میلیون بشکه در روز است.

– شرکت حفاری عراق (IDC): دفتر مرکزی این شرکت نیز در بصره واقع است و مسئولیت آن عمدتاً حفاری چاهها در داخل عراق است. این شرکت چندین دکل حفاری را اداره می‌کند.

بخش پایین دستی

بخش پایین دستی شامل فعالیتهای متنوعی از جمله پالایش نفت، فرآوری گاز، توزیع و حمل‌ونقل فرآورده‌های نفت و گاز است که توسط شرکتهای دولتی وزارت نفت به شرح زیر به انجام می‌رسد:

– صنعت پالایش توسط سه شرکت دولتی در بخشهای شمالی، میانی و جنوبی اداره می‌شود که پالایشگاههای واقع در صلاح‌الدین، بغداد و بصره را شامل

صورت گرفت که در نتیجه INOC و سایر سازمانهای دولتی به وزارت نفت ملحق شدند و کلیه مسئولیتهای INOC به این وزارتخانه منتقل شد. صنعت نفت عراق در حال حاضر به صورت زیر سازمان یافته است:

وزارت نفت

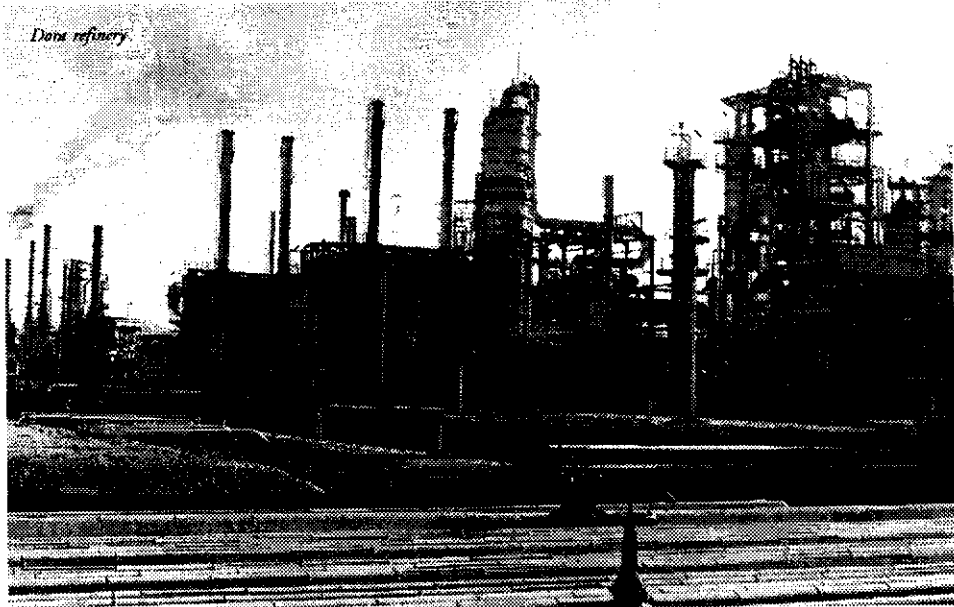
اداره مرکزی، مسئولیت تعیین خط مشی‌ها، برنامه‌ریزی، امور اقتصادی و مالی، مطالعات مخازن و بررسی‌های فنی و همچنین توسعه میدانی و مذاکرات قراردادهای برعهده دارد. شش هیئت ویژه، این فعالیت‌ها و همچنین بازرسی، پیگیری عملکرد و پیشرفت کار شرکتهای عملیاتی را در حیطه وظایف هر یک از هیئت‌ها انجام می‌دهند.

بخش بالادستی

در حال حاضر، فعالیتهای بخش بالادستی (اکتشاف، تولید و حفاری)، توسط شرکتهای دولتی در وزارت نفت به شرح زیر انجام می‌گیرد:

– شرکت اکتشاف نفت (OEC): مقر اصلی این شرکت در بغداد واقع است و مسئولیت کلیه فعالیتهای اکتشافی و توسعه در داخل عراق برعهده آن است. این شرکت دارای چندین گروه لرزه‌نگاری است و علاوه بر آن، مطالعات ژئوفیزیکی، زمین‌شناسی و همچنین امور آزمایشگاهی را انجام می‌دهد.

– شرکت نفت شمال (NOC): دفتر مرکزی این شرکت در بغداد واقع است و مسئولیت تولید نفت و گاز، ذخیره‌سازی و حمل و نقل در منطقه شمال و همچنین

**ظرفیت تولید
نفت خام عراق
طی پنج تا هشت سال آینده
از طریق توسعه
میدانهای فعلی و آتی
به حداقل
شش میلیون بشکه در روز
خواهد رسید**

اکتشاف گاز باید در اولویت قرار گیرد تا ذخایر اثبات شده گاز کشور افزایش یافته و توانایی‌های صادراتی ارتقا یابند. ظرفیت تولید نفت خام باید به حداقل ۶ میلیون بشکه در روز طی پنج تا هشت سال از طریق توسعه میدانهای جدید و توسعه میدانهای کنونی افزایش یابد.

بخش پایین دستی نیز شاهد توسعه‌های اساسی در ظرفیت، تنوع و کیفیت تولید خواهد بود. بالا بردن سطح تحقیق و توسعه، آموزش پرسنل و بهبود کار و سطح زندگی باید در اجرای طرحهای مذکور در اولویت باشند.

وزارت نفت در مورد موفقیت‌های صنعت نفت بسیار خوشبین و مطمئن است و در نظر دارد تا در بهبود سریع اقتصاد کشور و همچنین تأمین عرضه مورد نیاز بازارهای جهانی در سطح گسترده، با مشارکت شرکتهای بین‌المللی تولید نفت را افزایش دهد.

می‌رود در چند ماه دو برابر شود. امور توسعه در این میدان در نتیجه تحریم ورود مقادیر زیادی از تجهیزات اساسی، متوقف شد. با این همه، پرسنل صنعت نفت با خلاقیت، مهارت، تفکر و کار سخت خود سعی در تکمیل توسعه اولیه این میدان نمودند که در نتیجه اخیراً طرح توسعه این میدان به ثمر نشست.

دستآورد دیگر، حفظ میزان بالای تولید و مازاد از میدانهای شمالی در طولانی مدت بود که با محدودیتهایی مانند مشکلات مخزن، کمبود تجهیزات و لوازم یدکی، عدم حمایت‌های فنی-مالی از حفاری و عدم وجود شرکتهای خدماتی میدانهای نفتی همراه بود.

همچنین میدانهای نفتی میسان (بوزورگان، ابوغریب و فکه) که پس از شروع جنگ ایران-عراق در سپتامبر ۱۹۸۰، از کار افتاده بودند، مجدداً به سطح تولید ۱۰۰ هزار بشکه در روز بازگشتند.

چشم‌انداز آینده

به دلایل تاریخی، عراق در بین تولیدکنندگان بزرگ نفت کشوری است که حداقل کشفیات را داشته است. از این رو، ظرفیت کنونی تولید این کشور با توجه به ذخایر بسیار بزرگ اثبات شده احتمالی و توان بالقوه آن را نشان می‌دهد. عراق دارای ذخایر احتمالی بزرگی است که هنوز اثبات نشده‌اند.

امور اکتشاف در قالب یک طرح جامع باید فعال شود و چندین ساختار مشخص شده در مناطق اکتشافی با توان بالقوه بالا، از اهداف اولیه این طرح جامع است.

نفت خام و فرآورده‌های نفتی تأسیس شد. شرکت نفت‌کش عراق که دفتر مرکزی آن در بصره واقع است، دارای چندین نفت‌کش است، هرچند که اکثر آنها به دلیل شرایط خاص جنگ که صنعت نفت عراق را متاثر ساخت، نیازمند مرمت هستند.

علاوه بر شرکتهای مزبور، وزارت نفت دارای یک مرکز تحقیق و توسعه و سه مؤسسه آموزشی نفت در بغداد، بی‌جی (۱۱) و بصره است.

دستاوردهای صنعت نفت

وزارت نفت به دستاوردهای بزرگ این صنعت در طی سالهای گذشته، از جمله شرکت فعال در پایه‌گذاری اوپک و سهم مثبت و قوی در فعالیتهای اوپک، ملی شدن شرکتهای صاحب امتیاز همراه با عرضه مداوم نفت خام به بازارهای بین‌المللی و ساخت و توسعه صنعت ملی جدید خود افتخار می‌کند.

یکی از بزرگترین دستاوردهای این صنعت در سالهای اخیر، بازسازی مجدد تأسیسات تخریب شده و واحدهایی بود که به کرات هدف موشکها و بمبها قرار گرفته بودند.

ظهور مجدد صنعت نفت عراق در صحنه بین‌المللی، با صادرات رو به افزایش از پایان سال ۱۹۹۶، نتیجه روحیه کوشا و پرتلاش و کار فیزیکی کارکنان صنعت نفت در شرایط فوق‌العاده سخت تحمیل شده به این کشور بود.

برای مثال، نفت هم‌اکنون از میدان قرنای غربی (۱۲) (در اولین مرحله توسعه) به میزان ۱۲۰ هزار بشکه در روز در جریان است که امید

**مروری بر برخی
تحولات اخیر در عراق**

الف- صادرات مجدد نفت عراق پس از ۱۲ روز تعلیق
تانکرهای نفتی، بارگیری نفت عراق را در ۱۳ دسامبر، پس از ۱۲ روز وقفه در عرضه آن، آغاز

کردند. اولین محموله نفت خام، توسط یک نفتکش شرکت نفت هند (IOC) در بندر مینا البکر در خلیج فارس بارگیری شد. سیهان دومین خروجی صادراتی عراق در مدیترانه، به دلیل کمبود نفتکش در حال حاضر فعالیت ندارد. مقامات رسمی هند اظهار داشتند که IOC هیچگونه اضافه هزینه‌ای برای حمل نفت خام عراق در ماه دسامبر پرداخت نکرده است. شایان ذکر است، عراق از ماه دسامبر اعلام کرده بود که قصد دارد تا در ازای هر بشکه نفت، ۵۰ سنت حق الزحمه دریافت کند، اما سازمان ملل این عمل را تخطی از تحریم‌های این سازمان دانست.

در روز ۸ دسامبر، سازمان ملل اعلام کرد که سازمان دولتی بازاریابی نفت عراق (SOMO) و ناظران نفتی سازمان ملل در مورد یک سازوکار قیمت‌گذاری برای صادرات ماه دسامبر عراق، تحت برنامه نفت در برابر غذا، به توافق رسیده‌اند که این توافق جدید، راه را برای از سرگیری صادرات نفت عراق مشخص می‌نماید.

پس از رد فرمول قیمت‌گذاری عراق برای ماه دسامبر از سوی سازمان ملل، عراق بارگیری نفت را تحت کنترل برنامه نفت در برابر غذای سازمان ملل، در نیمه شب ۳۰ نوامبر متوقف کرد. عراق اخیراً قیمت‌های پایین‌تری را پیشنهاد داده بود و از خریداران خواسته بود تا حق الزحمه ۵۰ سنت در بشکه را مستقیماً به حسابی خارج از کنترل سازمان ملل (حساب دولت عراق) واریز کنند. با توجه به عدم رغبت خریداران به تجاوز از مقررات تحریم‌های سازمان ملل، صادرات عراق از بنادر مهم صادراتی خود، یعنی مینا البکر^(۱۳) و سیهان^(۱۴) متوقف شد که در نتیجه، بازار نفت جهان از حدود ۲/۳ میلیون بشکه در روز محروم شد. سازمان ملل اعلام نمود که بارگیری نفت بدون یک سازوکار قیمت‌گذاری می‌تواند ادامه یابد، اما تا زمان مشخص شدن قیمت‌های جدید از سوی سازمان ملل هیچ پرداختی نباید صورت گیرد.

مقررات سازمان ملل تحت برنامه نفت در برابر غذا، مقرر نموده است تا درآمدهای حاصل از فروش نفت عراق به یک حساب تضمینی در نیویورک واریز شوند و هزینه خریدهای عراق، تحت نظارت کمیته تحریم سازمان ملل از طریق این حساب تأمین می‌شود. طبق نظر دفتر برنامه نفت در برابر غذای عراق در سازمان ملل، در دور اخیر، عراق حدود ۵۰۰ میلیون دلار درآمد اضافی داشته است که این امر عراق را وادار

می‌کرد تا به صادرات نفت در ۵ روز باقی مانده از مرحله هشتم این برنامه که در نیمه شب ۵ دسامبر خاتمه می‌یابد، ادامه ندهد.

جدول ۱

صادرات نفت عراق از مرحله اول تا هشتم (تا اول دسامبر ۲۰۰۰)

مرحله	حجم (میلیون بشکه)	ارزش (میلیون دلار)	میانگین قیمت (دلار/بشکه)
اول	۱۲۰	۲۱۵۰	۱۷/۹۲
دوم	۱۲۷	۲۱۲۵	۱۶/۷۳
سوم	۱۸۲	۲۰۸۵	۱۱/۴۶
چهارم	۳۰۸	۳۰۲۷	۹/۸۳
پنجم	۳۶۰/۸	۳۹۴۷	۱۰/۹۴
ششم	۳۸۹/۶	۷۴۰۲	۱۹
هفتم	۳۴۳/۴	۸۳۰۲	۲۴/۱۷
هشتم	۳۷۶/۳	۹۷۱۳	۲۵/۸۱
میانگین کل	۲۲۰/۷۱	۳۸۷۵۱	۱۷/۵۶

منبع: دفتر برنامه نفت عراق در سازمان ملل

۳۲/۵ میلیون بشکه بیشتر از حجم صادرات در طی مرحله هفتم بود، اما ۱۴ میلیون بشکه کمتر از صادرات ثبت شده در طی مرحله ششم می‌باشد (جدول ۱).

در روز دوم دسامبر، کابینه عراق به شورای انقلابی (یکی از دو قدرت حاکم) توصیه کرد که آن دسته از شرکتهای خارجی که نفت عراق را به دشمن این کشور می‌فروشد، باید در یک لیست سیاه قرار گیرند. طبق بیانیه کابینه، نفت عراق نباید به این گونه شرکت‌ها فروخته شود و به طور کلی یا جزئی، آن‌ها از تجارت در داخل کشور منع شدند. این بیانیه، پس از جلسه کابینه به ریاست رئیس جمهور عراق صادر شد، اما در مورد چگونگی مجازات در نظر گرفته شده صحبتی نشد.

در دو سال گذشته، واردات نفت ایالات متحده از عراق تقریباً دوبرابر شده و به ۷۵۰ هزار بشکه در روز یا ۹ درصد کل واردات نفت ایالات متحده رسیده است که شرکتهای اکسان موبیل، شورون و پالایشگاه مستقل پرم‌کور^(۱۵)، در صدر واردکنندگان قرار دارند. سایر شرکتهایی که نفت عراق را برای پالایشگاه‌های آمریکا خریداری می‌کنند، عبارتند از بی‌پی، کوچ پترولیوم، والرو و توسکو. با اینکه شرکتهای آمریکایی برای خرید نفت عراق، دارای قراردادهای رسمی تحت برنامه نفت در برابر غذا نیستند، اما مقادیر زیادی از نفت عراق را از طریق شرکتهای تجاری مبادله کننده نفت خریداری می‌کنند.

سختگویی دیرکل سازمان ملل اظهار داشت، ناظران نفتی چندین عامل را در رسیدن به تصمیمات خود مدنظر داشته‌اند که از آن جمله، می‌توان به ارزش کنوی بازار نفت و این حقیقت که قیمت‌های نفت پس از قبول قیمت ماه دسامبر توسط عراق تنزل یافته است، اشاره کرد.

زمانی که SOMO آماده از سرگیری صادرات شد، وزیر امور خارجه عراق، محمد سعید الصحاف، تصمیم کشورش را مبنی بر پذیرش آخرین ضمیمه برنامه نفت در برابر غذا، به اطلاع کوفی انان، دبیر کل سازمان ملل رساند. در نامه‌ای که توسط مقامات رسمی آژانس خبری عراق (INA) در ۱۹ دسامبر منتشر شد، آقای الصحاف از این برنامه انتقاد کرد. وی ادعا کرد، با استناد به ماهیت موقت یادداشت تفاهم سال ۱۹۹۶، این برنامه توسط ایالات متحده و انگلیس به عنوان جایگزینی برای رفع تحریم عراق تحمیل شده است. وزیر امور خارجه اظهار داشت، عراق توافق کرده است تا یادداشت تفاهم را برای شش ماه دیگر تمدید کند.

در اوایل نوامبر، عراق درخواستی را مبنی بر اجازه بارگیری نفت تحت قراردادهای تأیید شده در مرحله هشتم تا ۱۵ ژانویه تسلیم سازمان ملل کرد. در طی هفته منتهی به اول دسامبر، عراق ۱۶/۴ میلیون بشکه نفت صادر کرد که به این وسیله حدود ۴۵۲ میلیون دلار به درآمدهای مرحله هشتم اضافه نمود. صادرات کل عراق در

ب- تمدید مرحله نهم برنامه نفت در برابر غذای سازمان ملل

در ۵ دسامبر، شورای امنیت سازمان ملل با اکثریت آراء، قطعنامه ۱۳۳۰ را به تصویب رساند که براساس آن، مرحله نهم برنامه نفت در برابر غذا را برای یک دوره ۱۸۰ روزه تمدید کرد. دوره نهم که از ۶ دسامبر آغاز می‌شود، تخصیص ۵۳۷ میلیون دلار را در این مرحله برای صنعت نفت عراق مورد تأیید قرار داد. به دنبال فشار دو ماهه عراق برای تعدیل رژیم تحریم سازمان ملل، با حمایت انگلیس قطعنامه‌ای به تصویب رسید که براساس آن، امتیازات مهمی برای عراق در نظر گرفته شد:

اختصاص ۶۰۰ میلیون یورو برای صنعت نفت داخلی

در اواسط نوامبر سال گذشته، عراق طی ارسال نامه‌ای به شورای امنیت سازمان ملل، درخواست کرد تا ۱/۵ یورو در هر بشکه از قیمت‌های فروش رسمی نفت خام این کشور کسر و به حسابی خارج از کنترل سازمان ملل واریز شود. گفته می‌شود از این پول برای تأمین هزینه‌های داخلی، ملاتند عملیات، خدمات و پرداخت دستمزدها استفاده خواهد شد.

مبلغ جدیدی که تحت قطعنامه ۱۳۳۰ اختصاص یافت، تقاضاهای اولیه عراق را برآورده می‌کند، زیرا معادل ۱/۵۹ یورو در هر بشکه براساس صادرات مرحله هشتم به عراق تعلق می‌گیرد. با این همه، خانم هاسمیک اجیان^(۱۶)، سخنگوی اداره برنامه نفت در برابر غذای سازمان ملل (UNOIP)، تأکید کرده است که این سازمان ملل است که مقرر خواهد کرد که این پول کجا و چگونه خرج شود و بنابراین تحت هیچ شرایطی، مبالغ مزبور خارج از کنترل سازمان ملل نخواهد بود.

در نظر گرفتن مسیرهای صادراتی نفت مازاد

در بند ۱۸ قطعنامه نیز از دبیرکل سازمان ملل خواسته شده است تا گزارشی قبل از ۳۱ مارس ۲۰۰۱ برای کمیته ۶۶۱ (تحریم)، شامل پیشنهادهایی برای استفاده از مسیرهای صادرات مازاد و فرآورده‌های نفتی به ویژه معرفی خطوط لوله احتمالی که می‌تواند از آن به عنوان مسیرهای اضافی صادرات استفاده شود، تهیه نماید.

حرکت اخیر عراق،

برای امتحان

خط لوله بازسازی شده

عراق-سوریه در ماه نوامبر،

علامتی آشکار به سازمان ملل

در مورد تصمیم این کشور

برای حفظ خروجی‌های اضافی

برای صادرات نفت خام خود بود

تحت برنامه نظارتی نفت در برابر غذای سازمان ملل، صادرات نفت خام عراق به دو خروجی محدود شده است که عبارتند از خط لوله ترکیه-عراق که به سیهان در مدیترانه منتهی می‌شود و پایانه بارگیری مینا البکر^(۱۷) در خلیج فارس. حجم صادرات دقیقاً در سه منطقه توسط نمایندگان منصوب شده سازمان ملل کنترل می‌شود: ۱- در بصره برای نظارت بر بارگیری از پایانه مینا البکر^(۱۸)، ۲- در ایستگاه اندازه‌گیری زاخو^(۱۹) در مرز ترکیه، و ۳- در بندر سیهان در ترکیه.

حرکت اخیر عراق، برای امتحان خط لوله بازسازی شده عراق-سوریه در ماه نوامبر، علامتی آشکار به سازمان ملل در مورد تصمیم این کشور برای حفظ خروجی‌های اضافی برای صادرات نفت خام خود بود.

اگرچه قطعنامه ۱۳۳۰ الزامات محکمی برای تأیید مسیرهای صادراتی اضافی مقرر نکرده است، اما صریح‌تر از قطعنامه ۱۲۸۴ دسامبر سال ۱۹۹۹ می‌باشد که تنها تمایل شورای امنیت را به «انجام اقدامات بیشتر، شامل اجازه استفاده از راه‌های صادراتی اضافی برای نفت و فرآورده‌های نفتی»، تحت شرایط مناسب اعلام کرده است.

فهرست جدید ارایه شده برای بخش برق

در شرایط تسریع تأیید واردات عراق که در سال گذشته میلادی توسط UNIOIP به اجرا درآمده است، قطعنامه ۱۳۳۰، کمیته تحریم را به تأیید فهرست جدیدی از لوازم و تجهیزات برقی و خانگی، براساس ارائه پیشنهادهایی توسط دبیرکل، رهنمون می‌سازد. از این پس، لازم

نیست تا فروش عناوین ذکر شده در این فهرست به عراق، به تأیید کمیته تحریم برسد، که هدف از این کار، سرعت بخشیدن به تحویل تجهیزات به عراق است. این قطعنامه برای بسط این روش در سایر بخشها، به ویژه بخشهای حمل و نقل و ارتباطات از راه دور نیز اعلام آمادگی کرد.

کاهش اعتبار کمیسیون خسارت از ۳۰ درصد به ۲۵ درصد

در قطعنامه ۱۳۳۰ مقرر شد تا درصد درآمدهای نفتی اختصاص داده شده به کمیسیون خسارات سازمان ملل، از ۳۰ درصد به ۲۵ درصد کاهش یابد. با این تغییر، در ۲۷ سپتامبر در یک اقدام دیپلماتیک بین اعضای شورای امنیت موافقت شده بود تا ۱۵/۹ میلیارد دلار خسارت به شرکت نفت کویت پرداخت گردد. از مبالغ باقی مانده از درآمد نفتی عراق، جهت کمکهای انسان دوستانه و برطرف کردن نیازهای گروههای آسیب دیده عراق استفاده خواهد شد.

پی‌نوشت:

1. Kirkuk
2. Jambour
3. Bai Hassan
4. North Rumaila
5. Braspetro
6. Oil & Natural Gas Corp.
7. Khor AlZubair
8. Al Wand
9. Daura
10. Salah Al-Deen
11. Baiji
12. West Qurna
13. Mina al-Bakr
14. Ceyhan
15. Premcor
16. Hasmik Egian
17. Mina al-Bakr
18. Mina al-Bakr
19. Zakho